

โครงการสัมมนาวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันนิติบัญญัติ “ก้าวสู่ศตวรรษแห่งประสิทธิภาพรัฐสภาไทย ครั้งที่ 2”

การอภิปราย
สองสภาสานพลัง เพื่อสิทธิในอากาศสะอาด
ของประชาชน

ร่าง พ.ร.บ. บริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาดนับเป็น
ก้าวสำคัญในการสร้างเครื่องมือทางกฎหมายเพื่อรับมือ
ปัญหามลพิษซึ่งมีทั้งมิติภายในประเทศและข้ามพรมแดน
การเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและ
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องถูกกำหนดไว้เป็นขั้นตอนสำคัญ
เพื่อสร้างความโปร่งใสและการยอมรับในทางสังคม
ขณะเดียวกันวุฒิสภาก็มีบทบาทศึกษาและติดตามคู่ขนาน

เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เมื่อผ่านการพิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎร

ปัญหามลพิษและวิกฤตสิ่งแวดล้อม ในระดับโลก ปัญหาโลกร้อนและ Climate Change ได้พัฒนาเป็น “โลกเดือด” ซึ่งเป็นภัยต่อมนุษยชาติทุกประเทศ ดังนั้น การจัดการปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยทั้งกฎหมายภายใน และกรอบกติกาสากล เช่น UNFCCC, Paris Agreement และ Kyoto Protocol ซึ่งกำหนดทิศทางการลดก๊าซเรือนกระจก สำหรับประเทศไทยเองก็ประสบปัญหามลพิษในทุกมิติ ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ และอากาศ แม้จะมีเครื่องมือกฎหมายและ

นโยบาย แต่ผลลัพธ์ในทางปฏิบัติยังไม่เพียงพอ ประชาชน และผู้ประกอบการต้องเผชิญภาวะต้นทุน ขณะที่รัฐต้อง ล้มเลื่องทรัพยากรโดยยังไม่เกิดประสิทธิผล ดังนั้น ความท้าทายคือการสร้างกฎหมายและกลไกที่แท้จริง ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยหลักการ PPP (ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย) ร่วมกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและการจัดตั้งกองทุนที่โปร่งใส ป้องกันการทุจริต ทั้งนี้โอกาสในการสร้างเครื่องมือกฎหมาย ที่มีประสิทธิภาพยังเชื่อมโยงกับแรงกดดันจากประชาคมโลก ที่ยอมรับว่าสิ่งแวดล้อม คือ สิทธิมนุษยชนพื้นฐาน

การบรรยายพิเศษ

การปฏิรูปกฎหมายและกลไกภาครัฐเพื่อรับมือ กับปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์

ศ.ดร.ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบรรยายครั้งนี้สะท้อนให้เห็นปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีได้กลายเป็นโจทย์สำคัญระดับชาติที่ไม่อาจมองข้ามได้อีกต่อไป โลกยุคดิจิทัลทำให้พรมแดนของการก่ออาชญากรรมเลือนหายไป เพราะการโจมตีและการละเมิดต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้จากอีกซีกโลก และส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศไทย ศ.ดร.ปิยะบุตร ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูปกฎหมาย และกลไกภาครัฐ เพื่อให้สามารถรับมือกับภัยไซเบอร์ที่ซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ สรุปได้ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ธรรมชาติของกฎหมายกับโจทย์ใหม่ของโลกดิจิทัล รศ.ดร.ปิยะบุตร ได้อธิบายว่า “กฎหมาย” หรือ “Regulation” ไม่ได้หมายถึงเพียงพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาเท่านั้น แต่รวมถึงกฎเกณฑ์ทุกระดับ ตั้งแต่กฎหมายลำดับรอง ไปจนถึงแนวปฏิบัติของฝ่ายบริหารที่อาจไม่ผูกพันทางกฎหมายโดยตรง กฎหมายเหล่านี้มีทั้งบทบาทในการควบคุม ลงโทษผู้ละเมิด และบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและความปลอดภัยด้านเทคโนโลยี

การปฏิรูปกฎหมายจึงมีใช่แค่การออกกฎหมายใหม่ แต่รวมถึง Deregulation ซึ่งคือการยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรค และ Reregulation อันเป็นการสร้างกติกาใหม่ที่เหมาะสมกับความท้าทายในโลกดิจิทัล

2. ความท้าทายจากอาชญากรรมไซเบอร์ ข้อมูลจากผลการสำรวจซึ่งสะท้อนภาพที่น่ากังวลโดยสะท้อนว่าประเทศไทยมีอัตราการละเมิดกฎหมายด้านเทคโนโลยีสูงถึงร้อยละ 50 และปัญหาข้อมูลรั่วไหลอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลกโดยสาเหตุสำคัญไม่ได้เกิดจากการเจาะระบบที่ซับซ้อน หากแต่เป็นเพราะประชาชนจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันตนเอง เช่น การตั้งรหัสผ่านที่อ่อนแอ หรือการใช้แพลตฟอร์มที่ไม่มีความปลอดภัย

นอกจากนี้ อาชญากรรมไซเบอร์ยังเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่กฎหมายไทยไม่สามารถจัดการได้เพียงลำพัง จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านกรอบกฎหมายและข้อตกลงสากล

UN GGE (United Nations Group of Governmental Experts on Developments in the Field of Information and Telecommunication in the Context of International Security)

The 2015 UN GGE Report includes:

- Norms, rules, and principles on the responsible behaviour of States
- Confidence-building measures
- International cooperation and assistance in ICT security and capacity-building
- How international law applies to the use of ICTs

ถ่ายทอดสด โครงการสัมมนาวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีปัญญาประดิษฐ์ เรื่อง “ก้าวสู่ศตวรรษแห่งประสิทธิภาพรัฐสภาไทย”

Key concerns

Bias: งานวิจัยจาก BBC พบว่า AI จะเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคนที่มีสีผิวเข้มกว่ากลุ่มคนที่มีสีผิวอ่อนกว่า

Workforce Displacement: AI กำลังเปลี่ยนแปลงตลาดงานอย่างรวดเร็ว

AI กำลังเปลี่ยนแปลงตลาดงานอย่างรวดเร็ว

WEF 2021 ประเมินกลุ่มอาชีพที่เสี่ยงถูก AI แทนที่มากที่สุด

อาชีพ	ความเสี่ยง
Credit Assessors, Checkers and Clerks	81%
Management Analysts	70%
Telemarketers	68%
Statistical Assistants	61%
Tellers	60%

จุดเด่นอุตสาหกรรมที่มีผลต่อ AI

1. Financial services and capital markets: 81%
2. Insurance and personal services: 78%
3. Information and technology services: 78%
4. Telecommunications: 75%
5. Health and pharmaceuticals: 71%

ถ่ายทอดสด โครงการสัมมนาวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีปัญญาประดิษฐ์ เรื่อง “ก้าวสู่ศตวรรษแห่งประสิทธิภาพรัฐสภาไทย”

3. แนวทางการปฏิรูปและข้อเสนอสำคัญ เพื่อให้กฎหมายและกลไกภาครัฐรับมือกับภัยไซเบอร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รศ.ดร.ปิยะบุตร ได้เสนอแนวทางไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. สร้างความรู้ด้านกฎหมายและความปลอดภัยดิจิทัลแก่ประชาชน
2. เสริมระบบป้องกันและการตรวจสอบ
3. บทบาทของ “ผู้ปกป้อง” (Protectors) หมายถึงหน่วยงานกำกับดูแล เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยไซเบอร์ หรือแม้แต่เครือข่ายอาสาสมัครดิจิทัลที่มีทักษะเฉพาะ การมีผู้ปกป้อง

ที่เข้มแข็งย่อมช่วยลดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เปราะบางได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อาจารย์เน้นย้ำว่า Cyber Security คือ National Security หากระบบดิจิทัลไม่ปลอดภัยย่อมกระทบต่อระบบการเงิน เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และความไว้วางใจของสังคมทั้งหมด ดังนั้น การปฏิรูปกฎหมายและกลไกภาครัฐไม่เพียงเป็นการป้องกันภัยไซเบอร์ แต่ยังเป็น การปกป้องความมั่นคงแห่งชาติในศตวรรษที่ 21

การบรรยายพิเศษ กฎหมายว่าด้วยปัญญาประดิษฐ์: บริบทโลกและ ประเด็นพิจารณาในการตรากฎหมายไทย

ดร.สลิสร ทองมินสุ
นักวิชาการอาวุโส สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

พลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างแท้จริง ดร.สลิสร อธิบายว่า การนำ AI มาใช้สามารถลดต้นทุน เพิ่มผลิตภาพ และส่งผลโดยตรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเห็นได้จากตัวเลข GDP ที่ขยายตัวขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ AI ยังเชื่อมโยงกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ การยกระดับทักษะแรงงาน และการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างที่สำคัญ

อย่างไรก็ดี แม้ประชาชนทั่วโลกกว่าครึ่งยังคงกังวลต่อความปลอดภัยและสิทธิส่วนบุคคลจากการใช้ AI

ดร.สลิสร ทองมินสุ นักวิชาการอาวุโสจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้สะท้อนให้ผู้ฟังตระหนักถึงความสำคัญของปัญญาประดิษฐ์ซึ่งมิได้เป็นเพียงเทคโนโลยีเสริมเพราะปัจจุบันได้กลายเป็น

แต่สำหรับประเทศไทยกลับมีมุมมองที่เป็นบวก โดยมากกว่าร้อยละ 70 เห็นว่า AI เป็นประโยชน์และสามารถนำมาใช้ในการทำงานประจำวันได้จริง อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่มาพร้อมกับโอกาสนั้นก็ไม่อาจละเลยได้ ดร.สลิธรร ได้ยกตัวอย่างประเด็นห่วงกังวลสำคัญ เช่น อคติที่ AI อาจซึมซับและสะท้อนจากข้อมูลมนุษย์ การแทนที่แรงงานในบางอาชีพ การละเมิดสิทธิมนุษยชน การแพร่กระจายสื่อปลอม (Deep Fake) ตลอดจนปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งล้วนเป็นโจทย์ใหญ่ของการกำกับดูแลในอนาคต

ในด้านกฎหมายและกรอบกำกับดูแลระหว่างประเทศ มีการพัฒนาเครื่องมือและแนวปฏิบัติที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น EU AI Act ที่กำหนดการใช้ AI ตามระดับความเสี่ยง หรือข้อเสนอเชิงจริยธรรมของ UNESCO แม้บางกรอบจะไม่ใช่กฎหมายที่มีผลผูกพันโดยตรง แต่กลายเป็นมาตรฐานสากลที่หลายประเทศนำมาอ้างอิง ดร.สลิธรร เน้นย้ำว่า ประเทศไทยเองแม้จะมีแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติและแนวทางการใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ แต่ยังคงขาดกฎหมายเฉพาะที่เป็นกลไกกำกับดูแลโดยตรง หากไม่เร่งพัฒนาจะยากต่อการสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริมนวัตกรรมกับการคุ้มครองสิทธิประชาชน

นอกจากนี้ ดร.สลิธรรยังได้ยกตัวอย่างประเทศต่าง ๆ ที่มีบทเรียนและแนวทางการกำกับดูแล AI ที่น่าสนใจ เช่น **สหรัฐอเมริกา** ที่เน้นป้องกันอคติและเสริมความโปร่งใส **จีน** ที่มีกฎหมายเข้มแข็งแต่ยังขาดระบบประเมินผลกระทบ

เกาหลีใต้ ที่ใช้ AI Regulatory Sandbox เพื่อทดสอบนวัตกรรมใหม่ในสภาพแวดล้อมที่ยืดหยุ่น รวมถึง **สิงคโปร์** ที่ใช้ AI Operational Sandbox เน้นความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน ดร.สลิธรรสรุปว่า **ประเทศไทยควรใช้แนวทางผสมผสาน โดยพัฒนากฎหมายที่รองรับ AI อย่างครอบคลุม พร้อมทั้งสร้างพื้นที่ทดลองหรือ Sandbox ที่สมดุล เพื่อให้เทคโนโลยี AI เติบโตอย่างมั่นคง ปลอดภัย และไม่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน**

รัฐสภาคือเวทีแห่งการผนึกพลังสองสภา (วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร) และเป็นเวทีประชาธิปไตยที่ต้องตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่อย่างยืดหยุ่นแต่มั่นคง บทเรียนจากทั้งสามเวทีจึงไม่เพียงบอกเล่าถึงเนื้อหาของกฎหมาย หากยังเป็นการตอกย้ำว่า **“กฎหมายที่ดี” ต้องเป็นกฎหมายที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย เชื่อมโยงมาตรการภายในประเทศกับกติกาสากล และที่สำคัญที่สุดคือ กฎหมายที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางให้ตอบโจทย์และเท่าทันต่อโลกในยุคปัจจุบัน**

วันเวลา : วันที่ 18 กรกฎาคม 2568

จัดโดย : สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สถานที่ : ณ ห้องประชุมสัมมนา B1-2 อาคารรัฐสภา และถ่ายทอดสดออนไลน์ผ่าน Facebook Fanpage

การอภิปราย

1. นายจิกรพล ตั้งสุทธีธรรม ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
 2. นายภัทรพงษ์ สีสากิธร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.บริหารจัดการเพื่ออากาศสะอาด พ.ศ.
 3. นายเกียรติชาย ไมตรีวงษ์ สมาชิกวุฒิสภา
- ดำเนินรายการ โดย ผศ.รณชัย สุนทรอนันตชัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

บรรยาย

1. ศ.ดร.ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร.สลิธรร ทองมีนสุว นักวิชาการอาวุโส สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

ผู้สรุป

ปัทมา สุขกำปัง และ เสวตร แสงมีอาภาพร สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า

ผู้ออกแบบ

เกษณี ธนการศักดิ์

LINE Official
@kpi-brief

KPI-brief